

#76

LAKNER László

LAKNER LÁSZLÓ (1936)

Whitman, 1981

Gouache, viasz, velinpapír | Gouache, wax on vellum paper, 85,5 x 53 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: New York / 81. L. Lakner

Kezdő ár | Starting price: 3 000 000 Ft / 8 333 EUR
Becsérték: 5 000 000 - 7 000 000 Ft
Estimated value: 13 889 - 19 444 EUR

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

| Kovács Gábor Gyűjtemény, Szekszárd

Lakner László nyolcvanas-kilencvenes években festett műveinek egyik legfontosabb problémaköre az érzéketlenül megfestett informel felület és a betű szimbiózisa, az írás és a nyelv transzparenciájának megkérdőjelezése, illetve a szó és a kép átfordíthatóságának problematizálása. Maga Lakner erről így vall a hetvenes években: „Az írás engem mint »a Másik Írása« érdekelt. Ugyanazzal az odaadással gyűjtöttem Arthur Schopenhauer leveleit, feljegyzéseit, kéziratait, mint az ismeretlenekét, és ezek töredékeit nagy méretbe

tettem át. Ikonokat szerettem volna festeni, emlékműveket, vagy írás-portrékat - ahogy valaki képeimet nevezte”.¹ Németországi tevékenységének legfontosabb krónikásként, Thomas Hirsch is az írás és a szöveg dominanciáját emeli ki a lakneri életműben. Szerinte a művész könyvmunkái az összekötő kapocs a heterogén műcsoportok között.² Az ismert emberek aláírását vagy egyéb faksimiléit (szöveg, idézet, kézirat, kotta stb.) lemásoló festmények egyféle portréknak tekinthetőek. Laknert nem maga az írások

tartalma érdekli, hanem keletkezésük módja, ahogyan a kialakuló gondolat a kéz járását irányítja. Felnagyítja az írásokat, analizálja, majd festészeti problémává alakítja. Az írás és betű-képek a dolgok újraolvasására szólítják fel a nézőt, és olyan filozófiai kérdéseket boncolgat, mint a művészet identitása, az újírás révén való identifikáció. Ugyanakkor korántsem mindegy, hogy kinek a kézjegyet kutatta és másolta, jellemzően azokra esett a választása, akik számára vagy művészete számára fontosak, pl.: Arthur Schopenhauer,

1. Lakner a New York-i stúdiójában, 1982

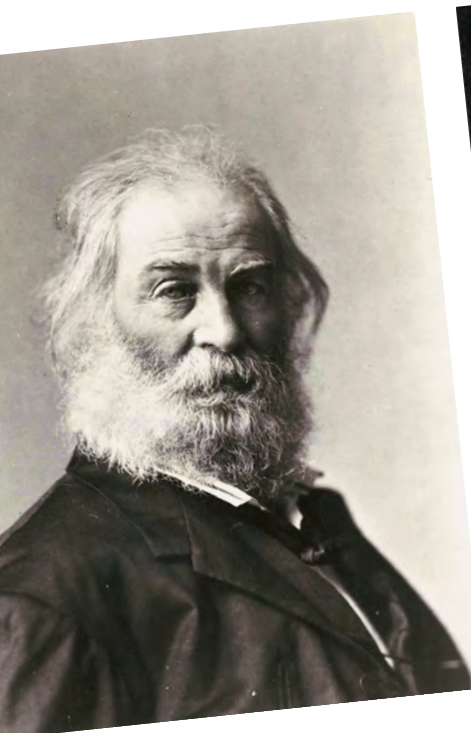

Paul Cézanne, Paul Celan, Marcel Duchamp vagy akár Leonardo feljegyzései. A nyolcvanas évek elején két amerikai költő, Ezra Pound és Walt Whitman írás-fragmentumai kapnak az életműben nagyobb szerepet, amely talán azzal is indokolható, hogy Lakner 1980-ban egy egyéves ösztöndíjprogram keretében New Yorkban jár. Fehér Dávid szerint ez az időszak nagyobb változásokat hoz Lakner munkásságában, mint esetleg az emigrálását követő évek. Olyan impulzusok érik a művészt, amelyek új keretrendszerbe helyezték az addigi életművet. Fehér itt a lakneri idézési módszer még komplexebbé válására gondol, ugyanis egyre hangsúlyosabb lesz az eddigiek mellett az önreferencialitás, amely során megidézi saját, korábbi műveit, ezzel további jelentésrétegeket adva nekik. A megidézett szövegekkel többé már nem más ismert ember kézjegyét festi meg, hanem Lakner saját kézírásával jelennek meg, ezzel párhuzamosan megváltozik festéstechnikája is: egyre oldottabbá, expresszívabbá válik.³

Lakner New Yorkban készült képeinek nagy része valamiképp a „halál árnyékában” születtek. Ebben feltehetően az is szerepet játszott, hogy elveszti jó barátját, a fotóművész Lőrinczy Sándort. Ekkor festi a Halotti Beszéd „átíratát” (*Isa pur*, 1981), Ezra Pound és Whitman sírkövét, megjelennek az életműben a fejek és koponyák mint külön motívumcsoport, valamint ekkor válik különösen fontosá Paul Celan (halál)költészete. A most aukcióra kerülő Whitman-dokumentum talán egy vers részlete: a lap legalján egyértelműen a költő neve látható, de a többi írás már nehezen kivehető, nem áll össze egészé. Whitman jegyzetei egyébként is rendkívül nehezen olvashatóak, rengeteg bennük a javítás, kihúzás, betoldás, kézírása akár egy oldalon belül többször változik. A modern költészet megteremtőjének tartják az angol-szász irodalomban, aki műveiben a hagyományos idómérték-, ritmusszabályokat figyelmen kívül hagyva, valamint a rímet elhagyva, gondolatrítmus és szabad asszociációk segítségével írt ún.

szabadverseket. Lakner vonzódásában szerepet játszott, hogy Whitman munkásságában a nyelven túl a nemzet, az identitás kérdése különös hangsúllyal bír. Az „idegenség”, az idegen nyelv és átfordításának lehetőségei, ezzel együtt saját hovatartozásának gondolata nyilvánvalóan Laknert is foglalkoztatta az emigrációja utáni években, és főleg a multikulturalitás fellegvárában, New Yorkban. A gouche-sal és viaszkrétával készült képen a kitörlések, gyűrődések, belekarcolások és az írás dinamikája sajátos térélményt teremtenek. A festett sötétebb szürke alapon az újabb és sűrűbb szürkésfehér réteg, továbbá a kikarcolt szavak szürkés-lilás negatívjai arra utalnak, mintha a kézirat fekete-fehér befényképezett másolatának mását festené meg a művész, tehát egyszerre több médiumot szintetizál: az írást, a fényképet és magát a festményt. Lakner ezen túl saját műcsoportjait is vegyíti ebben a képben, amennyiben megjelenik Whitman aláírása, kézirat-töredéke, valamint az erről készült, szinte fotorealisztikus ábrázolás.

FÖLDES LÉNA

2. Walt Whitman arcképe, 1871, Gurney & Son, forrás: <https://whitmanarchive.org/>

3. Walt Whitman egyik jegyzetlapja 1854-1860 között, (loc.05589, Library of Congress, Washington, D.C.), forrás: <https://whitmanarchive.org/>

¹ Idézi: Fehér Dávid: *Avantgarde-Arriéregarde. Történetiség, képiség, referencialitás Lakner László művészetében.* Doktori disszertáció, Budapest, 2018, 342. In: https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/40311/dissz_feher_david_filozofiatud.pdf?sequence=1&jsAllowed=y

² Thomas Hirsch: *Un soir serein.* Lakner László művészetének aspektusai 1974 után. In: *Lakner László: Metamorphosis.* Ludwig Múzeum Budapest, 2004, 18.

³ Fehér Dávid: *Avantgarde-Arriéregarde. Történetiség, képiség, referencialitás Lakner László művészetében.* Doktori disszertáció, Budapest, 2018, 352-353. In: https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/40311/dissz_feher_david_filozofiatud.pdf?sequence=1&jsAllowed=y

